

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁR EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FÜSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbirtokos.

Dr Hinléder Fels Ernő,
orsz. képviselő.

Dr Kállay Tamás,
orsz. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: Fülei Sz. Lajos.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Alkotmány, szabadság és királyi eskü.

(K.) A nemzet legkisebb polgárának is szent kötelessége a harcot felvenni és folytatni, mennyivel nagyobb feladat vár tehát a vezérekre, kik eszményi szépen tesznek eleget hivatásuknak.

Az elmúlt vasárnap Kőszegen és Szombathelyen jelentek meg Kossuth és Apponyi vezéreink több képviselő kíséretében; lelkesítő szavakat intézve az ellenzékhez, melyből az egész nemzet érthet. Kossuth meghatóan szép beszédét ezen szavakkal végezte be: „Legyen jelszavunk és ezt hallják meg Bécsben is: alkotmány, szabadság és királyi eskü.”

Mit jelent e három szó?

Alkotmány, a törvényeknek, vagyis a cselekvés megszabott gyakorlatának összefoglalása, a mely alatt az emberek hajlandók élni; ez voltaképpen az, a mely alakítja meggyőződéseiket, hitüket ezen csodálatos mindenre nézve, s mindazon jogokra, kötelességekre, képességekre nézve, melyeknek abban részei, a mely épen azért szentesítve van maga a szükségesség által. Más törvények, a melyekből mindig elég van, nem egyebek, mint *bitorlás*; melyeknek az emberek nem fognak engedelmessé, hanem feltámadnak ellene és eltörlik azokat, a legelső alkalommal, a mint tehetik.

Hazánk alkotmánya a népben gyökerezik és általa fejlesztett, de melyen igen gyakran igyekezett módosítani az általa föléje állított hatalom is. Így épült az alkotmány, örökös törlés és javítás, toldozás és feldobás mellett, küzdelem és harc között, a jelen rossz érzetével s a jövő jó felé való reménykedés és törekvéssel, mint a hogy minden emberi dolgok épülnek.

Szabadság az egyetlen célja, bölcsen törjünk felé, vagy oktanul, minden ember küzdelmének, fáradozásának és szenvedéseinek ezen a földön. Mely parancsolatja egész lényünknek, hogy szabadok legyünk és felzabadjunk magunkat embertársaink jogtalan elnyomása alól, de társulva is, ezen Istentől nyert jogainkat egymás között

biztosítsuk, hogy azokkal mások rovására vissza ne éljünk és hogy a szabadság ne legyen szabadosság.

Királyi eskü szükséges, hogy alkotmányunk és szabadságunk meg legyen védve, ne csak egymás között, de legfőképp meg legyen védve a jó akaratunktól fölének állított hatalom tulkapásai elől. Az Istenben vetett hitet — bár voltak az emberek felfogásainak ferde kinövésai — nem ölte ki soha a mult, sőt megerősítette. Különösen két módozatot látunk, mikor a hatalom kirugja maga alól az Isten fogalmát. Egyik midőn a tömeguralom és vele a fejtelenség jut az uralom polcára, nevezik azt conventnek vagy nihilizmusnak. Másik a korlátlan egyeduralom elfajulása, hol az uralkodó magába látja az Istent, legyen az Neró, vagy bármi más néven.

Csak egy a mi megvédi a népek szabadságát, ha úgy ő maga, mint uralkodójának szikla szilárd hite van az Istenben.

A királyi eskü szentsége feltételezi, hogy az uralkodó gyakran tekint fel istenéhez és ha az égre néz, nem a csillagokat vizsgálja, de a királyok királyához fordul, kinek egy pillantásától porrá lesznek a földi királyok is. Ha hite van Isten iránt, szilárdan áll a legnagyobb zűr-zavarban, de ha esküjét csak formának tekint, elenyészik vele együtt, mint el kell enyésznie minden, mi hazugságra van építve.

— Nem lesz főispán —

Beeze Antal, Csikvármegye puritán jellemű alispánja — meghallgatván törvényhatóságának, választó közönségének véleményét — döntött a megföldözött és v. b. t. t. címevel jól felékesített kormányral szemben. Kinyilatkoztatta, hogy ő a főispáni állást, mellyel Kristó belügynök megkínálta — elfogadni nem fogja, sem pedig alispáni állásától, miután a közóhaj a mellett nyilatkozott, hogy épen a mai körülmények és a vármegye érdekei teszik szükségessé, hogy továbbra is azt megtartsa — meg nem válik. Kijelenti továbbá, hogy ő az értekezletet is ebben a gondolatban hívta össze s miután most meggyőződésében a közóhaj és közragaszkodás egészen megerősítette, jövőre nézve mindenben tudni

és teljesíteni fogja kötelességét. Mikó Bálint cs. és kir. kamarás kapacitálására nem hallgatott, hanem követte igaz székely őszintesége által sugallt hazafias lelkesedését. Beeze Antal megmaradt székelynek s nem mooskolja be tisztos nevét az utódok szegényére és gyalázatára császári bizossággal. Székely ember létére nem akar Bukóvá, a székelyek hőhívára lenni...

A politikai helyzetről.

A nemzeti küzdelem folytatása.

A Fejérváry-kormány, mint legutóbb irtam, felszínre került újlag. Felszínre, mint a parafadugó a vízben. És hogy korábbi életéhez visszonyitva némi változás legyen, fennhangon hirdeti: jövőre alkotmányos lesz. Uram fia! Hasonló az urát gyakran megelső asszonyhoz, ki kijelenti, hogy „jövőre becsületes asszony lesz”. A kijelentés senkit sem téveszt meg, mert a kevésbé gondolkozni szerető is tudja, hogy aki délelőtt céda, az délután is az marad.

Fejérváry kijelentése is csak az együgyűek meglepetésére van, mert a közvélemény ellenére vezető kormánytól, mely kormány csak a király egyoldalú bizalmából bitorolja a hatalmat, jót, törvényes, érdekeinket előmozdító intézkedéseket nem várunk, de nem is kapunk. Apponyi nyilatkozatát tartjuk a legtalálóbbnak: „A legjobb ételt, is hiába adják, visszautasítjuk, ha tudjuk, hogy méreg van benne”.

Bécsi gyakorlat, hogy a nemzet leverésére elő veszi váltakozva a szép szót, erőszakot, érdemrendeket, hivatalok osztogatását, megvesztegetést, fenyegetést. De a nemzet mindig résen van. Ravaszággal ravaszágot állít szembe; a büszke követeléssel tétlenséget, a hazafias bánat mély hangját, a mely csendes, de gyógyíthatlan, megváltozhatlan. Nyomor és mély szenvedésekkel fenyegetnek, de ne feledjék, hogy a nyomor, mely a kunyhónál kezdődik, terjed fölfelé és mindentelé, elhomályosítja a trón környékét is. Ne feledjék, hogy a nyomor és elégtelenség az, mely minden hazugságnak rombadöntője.

Főispánok jönnek, főispánok mennek.

Hir szerint negyven főispán megy és ugyanannyit neveznek ki. De legyünk igazságosak, nem főispánok azok, hanem kormánybiztosok. A főispán fogalmával összeforr a törvé-

nyesség fogalma, mert ez intézmény Szent István király óta törvényeinkkel van biztosítva. Nem is volt hiba, a míg nemzeti királyok uralkodtak, de az utóbbi négyszáz évben a Habsburg-uralom alatt, mikor az erő a közvéleménnyel, a hatalom a nemzettel összeütközésbe jött, olyanokat bizott meg nevében eljárni, kik a hazafiságot szívükben elfojtva, csak a hatalom érdekét szolgálták.

A Fejérváry-kormány bármennyire hangoztatja is alkotmányos voltát, biz' ő nem bír egy szemernyi alkotmányos érzékkel sem és a kormányzás elvállalása óta csak egy vezette: a nemzet megpuhítása, letörése Bécs javára.

Hollaky főispán távozik, szerencsés utat. Ő megunt minket félig, mi meguntuk őt egészen. Meguntuk pedig azért, mert a Bach-korszak feltámadott hivatalnokát láttuk benne, am-bár viszonyai törvényes főispánnak kiáltották. Jelentékeny nyomot nem hagy maga után: „volt s nem lesz”. Ez a megyénk történetében a róla való megemlékezés. És mégis egy sötét ür marad utána, de nem egyénisége, nem tevékenysége és sikerei miatt, mert ez vajmi kevés, hanem az ür jelzi azt, hogy a törvényesen kinevezett főispáni állás üresen maradt.

A rossz nyelvek úgy mondják, hogy a kormány bizalmasa Ugron János lesz. En ezt az ő tiszta, szentelen multjára hivatkozva, visszautasítom, mert eltekintve attól a tisztelettől, mely őt megyénkben körülvette, feltételezünk benne is annyi hazafiságot, hogy e megtiszteltetést ép úgy visszautasítja, mint Beeze Antal Csikmegye alispánja visszautasította minden gondolkodás nélkül.

Nemzeti ellenállás.

A szövetkezett ellenzék vezérlőbizottsága Kossuth Ferenc elnöke alatt kedden ülést tartott, a melyen a Fejérváry-kormány újabb kinevezését tárgyalva, erre vonatkozólag a következő határozatot hozta:

A kormány azon igényével szemben, hogy parlamentárisnak tekintessék, szükségesnek tartja a vezérlőbizottság a valódi tényállást megállapítani. A tényállás pedig az, hogy a Fejérváry-kormány újból való kinevezése inparlamentáris.

Alkotmányos csak a nemzeti érzéssel egyetértő kormányzás lehet. E kormánynak parlamentáris törekvése csak taktikai kérdés, mely taktika mai valójában azonban nem a nemzeti akarat érvényesülésére, hanem annak megtörésére igyekszik.

Az országnak nincs költségvetése, az állami bevételeket a kormány alkotmányellenes célokra fordítja, így az országgyűlés összehívására életétől szükség van.

A törvényhatóságoknak a kormány-nyal szemben ezután is ugyanazon eljárást kell követniük, mint eddig; szem előtt kell tartaniok a törvény által kijelölt utat, egyetértőleg az országgyűlésnek június hó 21-én hozott határozatával.

Bizik a vezérlőbizottság a nemzet lelkiismeretében, hiszi, hogy ezentul sem fog elpártolni az igaz ügytől, nem hagyja magát eltántorítani semmiféle eszköz által, nem a kormány programjának üres hangzatossága által, mert a kormány, midőn a jogok kiterjesztését igéri, a jogot valójában megfosztja tartalmától.

Ily durva kelepccébe senkinek sem szabad belemennie, mert minden üdvösnek hirdett intézkedés az abszolutizmus könyöradományává válik.

Adakozzunk Bartha Miklós siremlékére.

A székely anyavármegye kebeléről kelt sasszárnyaira Magyarország első publicistája Bartha Miklós, ki immár ott pihen a Kerepesi-uti temetőben s akit életében hazája égő szeretete nyugodni nem hagyott. Jeltelen a nagy halott sirja. „Az, aki szívének minden vércseppjét nemzetének szentelte; aki vére hullásával tett tanúságot a magyar nemzet igazsága mellett: megérdemli nemzetétől azt, hogy örök időkre szóló emlék-kövel jelölje meg azt a helyet, ahol az Ő porladozó hamvai nyugszanak.“

Mult számunkban említettük, hogy Pék Róza és Hodor Margit gyűjtéséből az elküldött koszorura 44 K 20 fillér folyt be és megígértük az adakozók névsorának közlését, melyet imé most teljesítünk. Adakoztak: Tóth József, N. N., Szöllősi Irén, Hein Eszti 2—2 K, N. N. 1 K 50 f, Hodor Margitka, Bálint Veronika, ifj. Kovács Dénes, Sterba Ödön, Dragomán, Zöld János, Csátó, Szentpéteri Gergely, N. N., Márk testvérek, Haab és Heitz, Virágh József, Betegh Pál és Társa, Ferenget Gyula, Cseh Irma, Dr Pál Ernő, Rösler és Gabor, Zárug Antal, Slosszer Vilmos, Benedekné 1—1 K, Tamás Balázs, Becsek Aladárné 80—80 f, Pap Gergelyné, Csucs Etelka, Steinburg Ottóné, N. N., Szabó Perzsi 60—60 f, Kisfaludi Ilonka, Albert Péterné, N. N., Szabó György 50—50 f, Pék Józsefné, Vladar Ferenc, Bucsi Róza, Kassay Berta, N. N., N. N., Kókay Józsefné, Péter Józsefné, Kassay József, Tamás Veronka, Gáspár Dénes, Z. Székely Dénes, N. N., Sándor Iluska, Boros Lajos 40—40 f, Baczó Lászlóné 30 f, Pék Rózsika, Tamas Ilonka, Fekete Irénke, Fülel Róza 20—20 f.

A „Magyarország“ című napilap megindította a gyűjtést Bartha Miklós siremlékére. Már az első nyugtázása 1432 K. Járuljunk hozzá! Szíves adományokat a „Székely-Udvarhely“ szerkesztősége is elfogad e célra és rendelkezési helyére juttatja.

JEGYZETEK.

Nyugdíjazás — keserű kenyér. Az öreg Kovács József vármegyei hajdud nyugdíjazták. Harmincegy esztendőn át szolgálta Udvarhelyvármegyéet. Becsületos ember volt. Meg-

bizható, hűséges szolgálja a vármegye urainak, kik közül 1871. április hó 13-ika óta sokakat „kiszolgált“. Most immár 702 K évi nyugdíjat kap s a mindig fürgelábu emberke, az öreg szolgálta megpihenne, ha betegség és aggodalom nem bántaná. Azonban a tisztí főorvos bizonyítványa szerint is — hűdéses agyosorvadásban szenved és ezért kellett oly hosszú szolgálat után, nyugdíjazni. Milyen keserű is a szegény ember kenyere! Több, mint három évtizedes időn át tartó sok szolgálat után jut hozzá egy nyugodtabb életmódhoz és akkor sem élvezheti békében, jó izüen. Elrontják az étvágyát. Hivatalosan tudatják vele, hogy ugy sem soká fogyasztja kenyerét. Hiszen gyógyulása a jelen esetben — ki van zárva! . . . Mi pedig nem akarunk egyetérteni a hivatalos jóslatással. Nem, mert mi azt kívánjuk, hogy Kovács József, a sok vihart, bút és kevés örömet látott öreg hajdu — élvezze soká szerény, de a tisztességes megélhetést biztosító, s ami fő, jól kiérdemelt szolgálatainak méltó jutalmát! . . . Eszébe se jusson, hogy feje felett ólálkodik a „vén kaszás“, hiszen előbb-utóbb — bizonygatás nélkül is — végére jutunk ennek az ex-lexes világnak! . . .

**

— **A palatábla.** Ki ne ismerné a palatáblát, mely miatt annyi gyermek könye hullott s a mely pedig az iskola-orvosok kongresszusa szerint is oly egészségtelen taneszköz, hogy az összes iskolából való kiküszöbölését hozták javaslatba. A palatábla használata ugyanis nehézközé teszi a gyermekeket és a szemükre a palavessző által irt betűk homályossága rendkívül ártalmas. E miatt már sok gyermek rövidlato lett. A gyermekek egészségét megóvni kész tanító, jó lélekkel nem is használhatja a palatáblát, hanem siet azt minél előbb iskolájából kizárni. Az írófüzetek papírosa fehér és jól enyvezett kell legyen, fénylenie azonban nem szabad. Mind ezen kellékeknek megfelel az Udvarhelymegyei Tanítók Szépirási Irkája, mely amellelt, hogy a palatáblát használatával teljesen mellőzni lehet, a fokozatos írásmód keresztül vitelére legalkalmasabb. A székelyudvarhelyi közs. iskolában immár nem is használnak palatáblát.

KÜLÖNFÉLÉK.

A király, a Magyar Szó és a Kaszinó.

A nyájas és kevésbbé nyájas olvasó egy kissé furcsának találja a jelen kis közlemény címét. Nem érti, miként jönnek kapcsolatba: a király, a Magyar Szó és a Kaszinó, még pedig az udvarhelyi Kaszinó.

Egy kis türelem és nyomban megvilágosodik a dolog.

Kezdjük a Kaszinón. Ez az intézmény tisztos uriemberek társasága. Aki a tisztességgel ellenkezésbe jó, önmagát zárja belőle. Olyan ember, akit nyilvános huzavonáson rajtakapnak, nem lehet Kaszinó-tag. Az egyéni tisztességére valamit adó férfi az ilyenekkel nem ül le a Kaszinóban beszélgetni, olvasni, kártyázni.

Vele szemben felveti a vagy-vagy kérdését. És az illető urat „feltűnés nélkül való távozásra“ kényszeríti.

Abban a meggyőződésben vagyok, hogy azt a helyes mértéket kell alkalmazni a szellemi termékekre is. A mely sajtó-organum nyilvánvalóan, következetes elhatározással szándékosan — téved, erkölcsi intézménynek az asztalán az igaz emberek megbotránkoztatása nélkül nem foglalhat helyet.

Már pedig a Magyar Szó szándékos tévedésekben tünik ki.

Legujabban a szóban levő Szó a Fejérváry-kormányba lett fülig szerelmes, miután a Tisza szerelme ma már nem boldogit. Perverz egy szerelem, de hát ilyennek is lennie kell, hogy megtudhassuk, mi az igazi szerelem.

Ez a szerelem csak csunya, de még nem diszkvalifikált tisztességtelenség; akkor következik be, amikor az önzetlen szerelmes szerelme érdekében felháborító ellentétbe jó a nyilvánvaló igazsággal. A Magyar Szón ez minden nap megesik, de legjobban jeleskedett ebben az október 20-án megjelent számában.

Azt írja ugyanis a M. Sz., hogy a koalíciónak nem kell vezényszó, nem kell önálló vámterület, nem kell semmi abból, a mit nyilvánosan hirdet; mert mindazokról titokban lemondott a Burgban. S a király csak azért nem bizza rájuk a hatalmat, melyért mindent hajlandók áldozatul dojni, mert megismerte őket s izlése nem engedi, hogy ilyen népséggel komolyan szóba álljon.

A lapnak előző számában van közzétéve a Fejérváry kinevezését tartalmazó királyi kézirat, melynek bevezető sorai im ezek:

„Mint hogy a magyar képviselőház többségévé alakult pártokkal kormányt alakítani nem sikerült“ . . . Tehát: nem sikerült!

Ebből az következik, hogy vagy a királyi kézirat nem mond igazat, midőn azt mondja, hogy a király akarta a koalícióval a kibontakozást, vagy a Magyar Szó mond valótlan, midőn azt állítja, hogy a programjukat elárult koalizáltak szóba sem akart állani a király. Nyilvánvaló, hogy az utóbbi a valóság. Felségsértés feltenni a királyról, hogy valótlan dolog alá írja a nevét. A király a legkomolyabban akarta a koalícióval a békét, de ettől a béke fejében olyan áldozatot követelt, a mit ez — meggyőződése szerint — meg nem hozhatott. Minden gyerek is tudja ezt Magyarországon, anynyira köztudomású tény. Csak a M. Sz. nem tudná? De hogy is nem tudja! Csahogy neki nem kell a köztudomású igazság.

Ezeknek előrebocsátása után tisztelettel interpellálok Kaszinónk választmányát, helyén valónak látja-e, hogy egy olyan sajtó-organum, mely ily nagyfontosságú dologban is tudatosan hirdeti, ami nyilvánvalóan nem igaz, Kaszinónk olvasó asztalán továbbra is helyet találjon?

Kaszinó-tag.

Mi meg csak azon csodálkozunk, hogy azt a bizonyos Szót eddig is mikép lehetett tűrni az Uri Kaszinóban? Hiszen a többiek régen ki-dobták . . . (Szedő gyerek.)

— **Uj párt.** A reaktivált Fejérváry-kormány új osztrák pártot akar alakítani s e végből lázas sietséggel rázzák az abrakos tarisznyát, vagyis jobban mondva a sárga-fekete pénzes zsákot. Választásokra is kilátás van. Ezen alkalomból nem érdektelen megismerni a mai pártok számárnyát, mely a következőleg áll. Függetlenségi és 48-as Kossuth-párti képviselő van 183 (az általános választáskor volt 165, tehát azóta szaporodott 18-cal), szabott elvű volt 148 és ma van 100 (fogyott tehát 48-cal), disszidens 26, néppárti 27, új párti 11 (volt 13, fogyott 2-vel), nemzetiségi 10, szász 13, demokrata 2, szocialista 2, pártönkivüli 14, üres kerület van 1; összes szám 413. A választások elé tehát teljes megnyugvással nézhetünk, mert a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt győzelme minden vonalon biztos. Aki igaz magyar, tiszta bort tölt a poharába és különösen a mai viszonyok között egyedül helyes 48-as irányhoz csatlakozik.

— **Sírasók.** Az ujonnan kinevezett daraboni banda tagjai neveinek egyes betűiből jellegzetes szavakat szoktak összeállítani. Ez sem utolsó, amelyet most küldött be az „Ellenzék“-nek egyik olvasója:

FEILITZSCH
LÁNYI
FEJÉRVÁRY
KOVÁCSÉVICS
VÖRÖS
KRISTÓFFY
LUKÁCS.

— A vadászati törvény reviziója.

Szakkörök állandóan panaszkodnak a vadászati törvény hiányai miatt. Ezen már régóta segíteni is akarnak. A földmivélsügyi miniszteriumban már évek óta gyűjtik az anyagot. A földmivélsügyi miniszterium vadászati főfelügyelője már elkészítette a vadászati törvény reviziójára vonatkozó tervezetet. Ezen javaslattervezet szerint egészen új törvényt jön a mostani helyébe. A javaslat-tervezet terjedelmes, kimerítő indokolásával együtt készen van. A mostani szomorú politikai helyzet volt akadályá eddig annak, hogy a javaslat-tervezet mindeddig a törvényhozás elé nem került. Az új kormány alatt remélik, hogy ebből a köz- és magánérdeket érintő nagyfontosságú javaslatból törvény lesz.

— **Az utkaparók nyugdíja.** Pár évvel ezelőtt mozgalmat indított Sándor Gergely udvarhely-járási utbiztos felszólítására a „Székely-Udvarhely“ a törvényhatósági utkaparók nyugdíj-ügye érdekében. A legközelebbi közgyűlés elfogadta a szabályrendeletet s most egész terjedelemben hozni fogja a hivatalos lap. Az utkaparók havonként egy koronát fizetnek s alapul szolgál még a vármegyei utalap VII. rovata által 1903. jan. 1-től fizetendő évi 600 K járuléka és 1913-ban kezdődik meg a nyugdíjazás. A 10—20 évig terjedő beszámítható szolgálati időre az évi bér $\frac{1}{3}$ -a, 20-tól 30 évig fele, 30—40 évig $\frac{2}{3}$ -e és 40 éven felül a teljes évi bér állapítható meg nyugdíjképen. Az utkaparó özvegyének ellátása a férj beszámítható utolsó javadalmazásának egyharmad részéből áll. A fiugyermekei 16 és lányai 14 éves korukig nevelési járulékból részesülnek, még pedig külön min-

den árva, de az egész járuléka az özevgyi ellátás összegét meg nem haladhatja. Szóval sok minden jó és helyes intézkedést tartalmaz a szabályrendelet s elismerést érdemel a vármegye alispánja, hogy ezt a humánus intézményt létrehozta.

— **Vadigazolvány.** Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottságának legközelebről tett felterjesztésére, a belügyi ügyvivő elrendelte, hogy a vármegye területén a vadak eladása, szállítása vagy vásárlása, csakis a vad jogos szerzését bizonyító igazolványok előmutatása mellett történhetik. Az 1883. XX. t.-c. értelmében igazolványnak tekintendő az eladó- vagy szállító névre azon vadászati terület tulajdonosának, bérlőjének, ezek megbizottjának az illetékes közs. előjáróság által látamozandó bizonyítványa, a kitől a vad szereztetett. A bizonyítványon vagy szállító levélen megjelölendő a vad faja, neme és minősége.

— **A husdrágaság és a gazdák.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület állattenyésztési és állategészségügyi szakosztálya október 28-án ülést tart, s ez alkalommal foglalkozik a husdrágaság ügyével; ugyanekkor vitatja meg az állati ojtóanyagokat forgalombahozatalára vonatkozó szabályrendelet tervezését is.

— **A földmivesek nyugdíja.** A gazdasági munkássegítő pénztárról szóló törvény egyik rendelkezése szerint a törvény életbeléptetésének első öt esztendejében azt a kedvezményt nyújtja, hogy nemcsak harmincöt, de ötven éves korig lehet nyugdíjat biztosítva beiratkozni tagul a pénztárba. Ez az öt év most december hó 31-én letelik. A jövő évtől már csak harmincöt évet meg nem haladottakat vesznek fel a pénztárba. A gazdaközönség nagy érdeke az, hogy a munkásvilágot arról az ő érdekét nagyban érintő körülményről a legalaposabban tájékoztassa.

— **Selyem papír** minden féle színben ivenként 2 filléért kapható Betegh Pál és Társa papír- és könyvkereskedésében.

LEGUJABB.

Szemelvények.

Tisza ellenzékbe megy, mert az általa ismert Fejérváry-kormány programját ő sem szívelheti. Azt mondotta róla, hogy az nem egyéb szemfényvesztésnél... Fejérváry nem vállal képviselői mandátumot; megmarad főrendnek. A kormány a passzív e rezisztencia miatt nagy pénzvisszalökődés küzd. E miatt az ex-lex előtti befizetetlen adókat tüzzel-vassal behajtatják. Kristó ur Pestvármegye azon határozatát, melyben az esetleg függesztendő tisztviselők fizetésének ügyéről gondoskodott, megsemmisítette. Vészi József újságíró tisztviselői miniszteri tanácsosnak nevezte ki a király és a miniszterelnök sajtóiroda vezetésével bizta meg Fejérváryt.

TANÜGY.

Meghívó. Udvarhelyi róm. kath. esperes kerület tanító-egyletének havasalji fiókköre 1905. november

hó 8 án (szerdán) Szentegyházsoláhfaluban a róm. kath. elemi iskolában tartja rendes őszi vándorgyűlését, melyre a rendes pártoló és tiszteletbeli tagokat, ugyszintén a tanügybarátokat tisztelettel meghívja az elnökség. Tárty: 1. 8 és fél órákor szentmise hallgatás. 2. 9 órákor gyakorlati tanítást tartanak: Bakó Károly és Hozó János helybeli tanítók. 3. Elnöki megnyitó. 4. A tavaszi gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 5. Szavál: Pál Lujza helybeli tanítónő. 6. Felolvasást tart: Dobay Ferenc székelykereszturi tanító. 7. A gyakorlati tanítások megbirálása. 8. Szavál: Fazekas József kápolnásoláhfalvi tanító. 9. Az eltávozás által megürült főjegyzői állás betöltése. 10. Az Embery Árpád főgymn. tanár ur által kitűzött pályamunka kidolgozási határidejének meghosszabbítása. 11. A jövő gyűlés helyének megállapítása. 12. Indítványok. Fenyéden, 1905. október 22. Fekete Imre, elnök. László Dénes fiókköri aljegyző.

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Felhívás a szülökhöz.

Országos mozgalom indult meg a kereskedelmi értelmiség színvonalának emelése érdekében.

A közgazdasági élet irányító körei arra a meggyőződésre jutottak, hogy Magyarországon a kereskedelem nagyobb arányú kifejlődése nélkül az iparnak lendületet adni nem lehet. Mint a nyugoti államokban, itt is a kereskedelem közrehatása folytán emelkedhetik ki az ipar jelenlegi szűk köréből és válhat az általános közjólét forrásává. Sőt a mozgékony és élesen látható kereskedelemnek kell megteremtenie és felvirágoztatnia az iparnak mindazon ágait, a melyeknek helyenkint talajuk és létjogosultságuk van.

Sajnosan látjuk azonban, hogy mai kereskedelmünk ezt a feladatot csak részben és hiányosan töltheti be. Tulnyomó részben a külföldi ipari és gyári vállalatok közvetítője. És elmondhatjuk, hogy a külföldi vállalatok a magyar kereskedők segítségével gazdagodnak.

Ennek oka lényegében nem más, mint a közöny és téves előítélet, mely a társadalom részéről a kereskedelmi foglalkozás iránt nyilvánul. Oka más szóval közgazdasági érzékünk fejletlensége, igényeink csekélysége, a szegényes, de biztos jövedelemmel való megelégedés és a több fáradsággal járó munkától való idegenkedés.

Az arra való társadalmi osztályok parlagon hagyván a tért, elfoglalják legtöbbször a hivatlanok. A ki más pályán nem boldogul, az kereskedő lesz: tudás, erkölcsi és anyagi garancia híján. Ezek után igazán betetőzik a romboló munkát, kárára a kereskedelmi szellemnek és a foglalkozás tekintélyének.

Maga a hivatásos kereskedelmi osztály fellázad e rendszertelenség ellen és immár erélyesen sürgeti olyan törvénynek életbeléptetését, hogy kereskedő csak az lehessen, ki azt tanulta s a kereskedői pályára tanulóknak csak oly ifjak vétessenek föl, kik legalább négy középiskolai osztályt sikerrel végeztek.

E kérdés megoldásához segítségül hívjuk a szülőket.

Életbevágó kérdés reánk nézve, hogy a produktív pályákat a jövőben a mi ifjaink foglalják le. Szemünkkel látható példák mutatják, hogy a ki kellő készséggel, némi vagyonnal és családi összeköttetéssel lép a gyakorlati pályára, az boldogul, vagont és tekintélyt szerez. Csak az nem boldogul, a kinek nincs tudása, nincs szorgalma, szóval nincs rátermettsége. De az már bizonyos, hogy vagont nevelni csak is a produktív pályában lehet.

Maga az állam küzd az ellen, hogy a tudományos pályákra fölös számba való özönlés csökkentessék, mindenképpen megnehezítvén a diploma megszerzését és megnehezítvén a célból az anyagi gondoktól mentes állásokba való juthatás lehetőségét.

Egész családok vagyoni existenciájuk veszélyeztetésével képezetik gyermekeiket a tudományos pályákra és mikor az ifju a cél elé jut, akkor a hozott áldozatokkal szemben az eredmény vajmi ritkán válik be. Ha azt a néhány ezer koronát, amibe egy ifjunak kiképzése kerül megtakarítanak és üzletbe fektetnek, bizonyosan több eredményt érne el a család s az ifjunak a boldogulásra szélesebb mezőt nyithatnának.

Nálunk az ország azért szegény, mert szegény általában a polgársága. Minden államnak a produktív munka kifejtésében van az ereje. Viszszás dolog az nálunk, hogy a tehetségesebb és vagyonosabb elem letér a produktív munka mezéről és az eltartottak megsokasodott tömegének versenyében fecsérli el maradék vagyonának és képességeinek java részét, anélkül, hogy célját igazán elérné. A leszámolásnál vesztes marad. A családi vagyon elfogy és helyébe nincs idő és alkalom mást szerezni. Ezzel apránként fogy az állam ereje is, de nő a gondja, hogy el kell tartani nagyobb és nagyobb számú hivatalnokai sereget, kik arra készülnek, hogy szükség nélkül is eltartassanak.

Ez olyan baj, amivel a mai társadalomnak számolnia kell. Mindenekelőtt számolniok kell a szülőknek, mielőtt gyermekeiknek pályát választanak.

A külföldön a legtehetségesebb és legvagyonosabb fiukat produktív pályákra nevelik. Mert ott ugy vélekednek, hogy e téren kívántatik a legtöbb ügyesség, látóköri, számítási és ítélő képesség. Ott maga az arisztokrácia vezet jó példával elől.

A közfelfogásnak nálunk is meg kell változnia. Ne a gyöngye tehetőségü rossz tanulás miatt tovább tanulni nem tudó ifjak lépjenek szeretet nélkül kényszerből a kereskedői és ipari pályákra, hanem a kiválók, a némi vagyonnal is rendelkezők keressék a munkát, nevelő és újabb pénzforrásokat kínáló gyakorlati pályákat.

A szülökhöz intézzük szavunkat; gondolkozzanak az elmondottak fölött.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara készséggel nyújt mindenkinek támogatást és irányítást a pályaválasztásnál, megkönnyíti az ifjaknak elhelyezését és utat nyit arra is, hogy előhaladottabb városokban szerezzenek képesítést.

A székely körvasut közelebb megnyilik, ezzel ut nyilik a Fekete-tengerig és belesodrúdnak a világforgalomba. Nagyobb lesz az embermozgás és bővebben forog itt is a pénz. Kereskedelmünk és iparunk fejlődésének tehát tere nyilik. Reánk nézve semmiesetre sem lehet közbömbös, hogy ezt a tért idehaza a mi ifjaink foglalják le.

Marosvásárhelyt, 1905 okt. 7.

Tauszik B. Hugó, Szakács Péter, kir. tanácsos, elnök. titkár

KÖZIGAZGATÁS.

A községi jegyző és a panaszjegyzőkönyv. A belügyminiszteri ügyvezető a községi ügyviteli szabályzatnak egy konkrét kérdés kapcsán fölmerült értelmezésénél kimondotta, hogy a községi jegyzői ügyviteli szabályzat nem tartalmaz oly rendelkezést, mely szerint a községi jegyző a fél kívánatára minden panaszról és kérelemről köteles volna jegyzőkönyvet felvenni. Ez a községi jegyzők hivatalával nem volna összeegyeztethető. E szabályzat értelmében a községi jegyzők csak oly panaszokról és kérelmekről kötelesek a fél kívánatára jegyzőkönyvet felvenni, amely panasz vagy kérelem elintézésére jegyző vagy község (képviselőtestület, előjáróság) hatáskörébe tartozik.

IRODALOM.

Evolúció. A világörténet buvárai újabb időben mindinkább figyelembe veszik azt a csodálatos hajszöveségi törvényt, mely egyes eszméknek más és más népeknél való érvényesülésénél szembetűnik. Az uralkodó eszmék — hogy elnevezésükbe Eötvös József kedves kifejezésével eljünk — egy időben különféleképpen itatják át más és más földtájak gondolkozását. Az a nagy, egész Európát megrendítő mozgalom, mely 1848 megrázta államainkat nem egyes országokban tört ki, hanem végig zúdult egész Európában. Marczali Henrik egyetemi tanár, a ki a Nagy Képes Világtörténet újkori részét — 6 testes kötetben — maga írja, gyönyörűen kimutatja a negyvenes évek mozgalmainak tárgyalásánál, hogyan gyökereztek e mozgalmak a kornak szellemi áramlataiban, mely a communismust hirdette, hogy vált ennek kapcsán munkásforradalom Franciaországban, hogy csapott át ez a tűz előbb Prágába és Bécsbe, azután ide hozzánk Pestre. E mozgalmas kornak a történetét Marczali olyan részletesen, s annyi új adat alapján tárgyalja, hogy kevés magyar munka dicsekszik ennyi gonddal, alaposággal és újdonsággal. A közsönség irasban és képen hiteles történetét találja itt a szabadságharcnak, színes és eleven rajzát, a mellett az egésznek hozzákövésolását az európai eszmeáramlatokhoz és forradalmi mozgalmakhoz. A nagy vállalatnak, mely Nagy Képes Világtörténet címen 21 kötetre megy, most a 231 — 232. füzeté jelent meg, mely már az utolsó, a XII kötet anyagának egy részét hozza. Egy kötet ára diszkótesben 16 korona, egy igen vaskos és a szövegkepek mellett számos műmelléklettel is díszített füzetnek az ára 60 fillér. Kapható es megrendethető a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatala könyvkereskedésében.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr Hinléder Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

Egy ház telekkel együtt igen olcsón eladó. Van benne 3 szoba, konyha stb. melléképületek. Cim a kiadóhivatalban.

KOCSISOK

FÖLVÉTELNEK

évre, havi 36 korona fizetéssel nyári, 4 hónapra havi 45 koronát kapnak, ugyancsak kapnak lakást és tüzfát. Ugyanott fölvetetnek 15 éves fiúk kocsisnak 30 K havi fizetéssel

JÓ GAZDATISZT

szintén kerestetik 60-80 korona havi fizetés, lakás és tüzfát.

FÁBIÁN JÓZSEF

Székelyudvarhelyt.

Monogram - pecsétnyomók.

bélyegzők, ruhajelző eszközök, bélyegző-festékek és állandó festékpárnák dobozokban, mindenféle jelző-készülékek, címtáblák legelőnyösebben kaphatók

Betegh Pál és Társa

könyv-, papír-, író- és rajzszerekeskedésben Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 15.

Bükkfaeladási hirdetmény.

A bardocei közbirtokosság a „Hatod” „A” ü. oszt. I. fordaszaki terület „Tamásné bérc” erdeje 82-7 k. holdján levő bükkfát, amely előzetes becslés szerint 3777 köbméter műtát és 11,161 köbméter tüzi és szénfát teszen ki tővön az erdőben, Bardoecz község házában 1905. évi november hó 9-én d. e 10 órákor tartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a leg-többet ígérőnek becsáron felül eladja. Kikiáltási ár 7125 K. Utóajánlatok nem fogadtnak el. Banaipénz a kikiáltási ár 10 százaléka. Részletes becslési, árverezési és szerződési feltételek a vargyasi m. kir. járási erdőgondnoknál és alulírottánál megtekinthetők. Bardoecz (Udvarhelym.), 1905 okt. 21. TOKOS LAJOS birtokossági elnök.

vember hó 9-én d. e 10 órákor tartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a leg-többet ígérőnek becsáron felül eladja. Kikiáltási ár 7125 K. Utóajánlatok nem fogadtnak el. Banaipénz a kikiáltási ár 10 százaléka. Részletes becslési, árverezési és szerződési feltételek a vargyasi m. kir. járási erdőgondnoknál és alulírottánál megtekinthetők. Bardoecz (Udvarhelym.), 1905 okt. 21. TOKOS LAJOS birtokossági elnök.

13. számú saját házamban családom fentartása céljából

kifőzést és kávémerést

nyitottam. Midőn ezt a n. é. közönség szives tudomására hozom, nagyon kérem, hogy azt a bizalmat és szives pártfogást, melyben engem eddig részesíteni kegyeskedett, új üzletem részére is fentartani sziveskedjék. Legfőbb igyekezetem leendő és izletes ételekkel vendégeim legnagyobb meglepedését mindenkor kiérdemelni. Naponta minden időben finom fatányéros, friss virstli stb. kapható. Olcsó árak, pontos kiszolgálás, tiszta konyha. Tisztelettel

ifj. Bodrogi Györgyné.

Legolesobb és legesinosabb nyomtatványokat készít Betegh Pál és Társa nyomdája Székelyudvarhelyt.

KÉPES LEVELEZŐLAPOK

nagy választékban és feltűnő jutányos áron állanak a nagyérdemű közönség rendelkezésére.

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyv-, zenemű- és papírkereskedése Székelyudvarhelyt

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszemléklapok, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szószékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos áron. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

Az elmúlt rendkívüli száraz nyár folyamán ismét a

Küküllőmenti

Első Szőlőoltványtelep

(Tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes, 194 Nagy-Küküllőmeze.) volt az egyedüli az egész országban, mely oltványait óriási mennyiségű, naponta 5 millió liternyi vízzel öntözte, s ennek folytán az egyedüli szőlőtelep, amely ez évben is valóban szép és minden tekintetben kifogástalan szőlőoltványokat szállít. Képes árjegyzék számos elismerő levéllel ingyen és bérmentve.

FONOGRÁF ÉS GRAMOFON

Helyszűke miatt fonográf és gramofon teljesen lezártított áron eladó Betegh Pál és Társa könyv- és papírüzletében Székelyudvarhelyen.

SÁRKÁNY S. BANKHÁZA

Telefon 80-89 BUDAPEST, VI., Ó-UTCA 6. Telefon 80-89

a magyar kir. szab. Osztálysorsjáték főelárusítója.

Sürgönyeim: Sárkányk Budapest.

Folyó számla: Pesti magyar kereskedelmi banknál és a magyar kir. postatakarékpénztárnál.

Legmagasabb pénzkölcsönt nyújtok sorsjegyekre és elzálogosított sorsjegyeket saját pénzzel kiváltak és ezekre nagyobb kölcsönt adok; letétjegy, zálogjegy beküldendő. Kedvező feltételek mellett a kölcsön részletekben is visszafizethető.

Budapesti és vidéki kereskedőknek, iparosoknak váltóit leszámítolom és könnyen törleszhető váltó és személyhitelt nyújtok.

TISZTVISELŐK és KATONATISZTEK amortizációs kölcsönt kaphatnak.

Háztulajdonosoknak és földbirtokosoknak II-ik és III-ik helyre való betáblázásra azonnal folyósíthatok.

Semmifele előleges jutalékot nem kérek, ugyancsak minden levelet, válaszbellyeg nélkül is, rögtön elintézek

SÁRKÁNY S. BANKHÁZA

BUDAPEST, VI., Ó-UTCA 6.

25 év óta törvényszékiileg bejegyzett cég.

MEGJEGYZÉS: A XVII ik sorsjáték I-ső osztályu jegyei már megjelentek és kérem egyuttal b. megrendeléseit, a legjobb és legpontosabb kiszolgálásról előre biztosítom, minden nyereményt azonnal kifizetek.

A következő szerenese számokat ajánlom, mert ezek nagy nyereménynyel még nem lettek kisorsolva:

2979	12128	12953	16065	35733	44596
51325	58762	80847	99191	101580	105655

Kivágandó

Megrendelő lap.

Sárkány S. bankháza Budapest, VI., Ó-utca 6. szám.

Megrendelem önöknél a számú (egész fél negyed nyolcad sorsjegyet és ennek árát postautalvánnyal küldöm.)

A nem kívántat kérem utánnenni. Név:

Lakhely, u. p.:

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz” Székelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy Székelykereszturon, a Kossuth-téren fióküzletet nyitottunk.

ÚJ VASKERESKEDÉS

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és körisfagerendelyvel ellátott miskolci váltókéinket jóállás mellett; mindenféle ekerészeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szerzőszámokat, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vasárakat legelőnyösebb árban és figyelmes kiszolgálás mellett. Végül felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét az első rangu gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárainkra, melyek felelősség mellett igen előnyös árban, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlva magunkat s jóindulatu szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely

fióküzlet Székelykereszturon.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Bathyányi-tér 4. sz.

Iskolás fiuk Diákok részére

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyneműek nagy választékban, előnyös és olcsó árakban kaphatók.

Divatos és olcsó ruhákat merték után, a ruhák ingyen takarítására.

Legolesobb árak!